

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 7 grudnia 2017 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi oddalił powództwo M. T. skierowane przeciwko H. M. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 917 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, nakazał pobrać od powoda kwotę 121 złotych tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu oraz przyznał pełnomocnikowi powoda z urzędu wynagrodzenie ze Skarbu Państwa za udzieloną powodowi pomoc prawną.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 10 lipca 2006 roku wydanym w sprawie II C 216/05 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi oddalił powództwo o zapłatę 50.000 zł wytoczone przez M. T. przeciwko H. M. i N. M.. Nie obciążył powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu i nakazał wypłacić pełnomocnikowi powoda z urzędu kwotę 2.928 zł.

W tymże postępowaniu, powód zarzucił pozwanym zagarnięcie mienia po jego zmarłym ojcu o wartości 50.000 zł.

Postanowieniem z dnia 10 stycznia 2007 roku wydanym w sprawie III Cz 1415/06 Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił powyższe orzeczenie i zasądził od powoda na rzecz pozwanych solidarnie kwotę 2.415 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

M. T. nie uiścił zasądzonych od niego kosztów sądowych.

Pozwana zwlekała ze wszczęciem egzekucji licząc, iż powód dobrowolnie zwróci zasądzone koszty.

Klauzula wykonalności została nadana wyrokowi o sygnaturze II C 216/05 w dniu 13 kwietnia 2017 roku.

W dniu 25 kwietnia 2017 roku pełnomocnik H. M. i N. M. złożył do M. G. Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Zgierzu wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego kwoty 2.415 zł.

W dniu 5 maja 2017 roku komornik powiadomił o wszczęciu postępowania egzekucyjnego pod sygnaturą KM 443/17. Wezwał również powoda do stawienia się w kancelarii celem udzielenia wyjaśnień. Postanowieniem z tego samego dnia komornik przyznał pełnomocnikowi pozwanej koszty zastępstwa w wysokości 225 zł.

W dniu 9 maja 2017 roku komornik dokonał zajęcia wierzytelności dłużnika z rachunku bankowego w A. Banku, mBanku, Banku (...).

W dniu 29 maja 2017 roku komornik zwrócił wniosek egzekucyjny w części dotyczącej N. M. wobec nieuzupełnienia braków formalnych.

Postanowieniem z tego samego dnia komornik umorzył postępowanie egzekucyjne wobec cofnięcia wniosku przez wierzyciela.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że powództwo podlegało oddaleniu z uwagi na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego.

Wskazał, że zgodnie z treścią art. 840 § 1 k.p.c. dłużnik może w drodze procesu żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia jeżeli:

1) przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności;

2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy;

3) małżonek, przeciwko któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na podstawie art. 787, wykaze, że egzekwowane świadczenie wierzycielowi nie należy się, przy czym małżonkowi temu przysługują zarzuty nie tylko z własnego prawa, lecz i te, z którymi mógł wystąpić jego współmałżonek.

Z okoliczności sprawy wynika, że M. T. oparł swoje roszczenie na treści art. 840 § 1 pkt 2) k.p.c. Z uzasadnienia pozwu wynika zarzut, iż kwestionowane orzeczenie stało się prawomocne z dniem 10 stycznia 2007 roku (data wydania przez Sąd Okręgowy w Łodzi orzeczenia reformatoryjnego w zakresie kosztów procesu), a wniosek o nadanie mu klauzuli wykonalności został rozpoznany w dniu 13 kwietnia 2017 roku, a zatem po upływie 10 lat od uprawomocnienia się wyroku, co spowodowało przedawnienie się roszczenia w zakresie kosztów procesu.

Zgodnie z treścią art. 125 k.c. stwierdzone prawomocnym orzeczeniem Sądu roszczenie przedawnia się z upływem 10 lat.

Na wstępie swych rozważań Sąd Rejonowy odniósł się do dokonanego na rozprawie uznania powództwa. Zgodnie z treścią art. 213 k.p.c. Sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego.

Sąd Rejonowy nie uwzględnił uznania powództwa z uwagi na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. W konsekwencji – z uwagi na sprzeczność podniesionego zarzutu z treścią art. 5 k.c. - Sąd Rejonowy nie uwzględnił również zarzutu przedawnienia. W konsekwencji skutkowało to oddaleniem powództwa.

Zgodnie z treścią art. 5 k.c. nie można czynić ze swojego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Na wstępie odnieść należy się do podstawy faktycznej pierwszego procesu pomiędzy stronami zawisłego pod sygnaturą II C 216/05.

Mianowicie, powód zarzucił pozwanym zagarnięcie mienia po jego zmarłym ojcu o wartości 50.000 zł. Powództwo to zostało oddalone, a ostatecznie na powoda został nałożony obowiązek zwrotu kosztów procesu w wysokości 2.415 zł. Uzasadnionym jest wniosek, iż tamta sprawa sądowa - z uwagi na powiązanie jej z majątkiem osoby zmarłej - miała szczególny charakter emocjonalny dla pozwanej. Zasady doświadczenia życiowego wskazują, że z uwagi na powiązanie faktyczne tej sprawy z osobą nieżyjącą, była ona też skomplikowana pod względem dowodowym. Stawiane zarzuty były na tyle poważne, że wymagały zaangażowania profesjonalnego pełnomocnika. O nakładzie jego pracy i dużym stopniu nakładu pracy świadczy to, iż Sąd Okręgowy w Łodzi zdecydował się na zmianę wydanego wyroku i zasądzenie od M. T. kosztów zastępstwa procesowego, pomimo tego, iż Sąd I Instancji uznał, że zachodzą podstawy do zastosowania dobrodziejstwa art. 102 k.p.c..

Pomimo tego, pozwana przez okres 10 lat nie zdecydowała się na przymusową realizację wydanego orzeczenia, choć z pewnością musiała pokryć koszty wynagrodzenia pełnomocnika we własnym zakresie. Uprawnionym jest wniosek, iż H. M. nie chciała pogarszać trudnej sytuacji majątkowej powoda, licząc, iż z biegiem lat uda mu się zgromadzić kwotę potrzebną do pokrycia zasądzonych kosztów procesu. O dobrej woli pozwanej świadczy również cofnięcie wniosku o wszczęcie egzekucji.

Dodatkowo wskazał Sąd Rejonowy, że przedawnienie było niewielkie, gdyż obejmowało jedynie okres około 2 miesięcy. Orzeczenie Sądu Okręgowego zostało wydane 10 stycznia 2007 roku, a wniosek o nadanie klauzuli wykonalności złożony w marcu 2017 roku.

Wreszcie podniósł, iż przedawnienie roszczenia nie skutkuje jego wygaśnięciem. Na powódzie cały czas ciąży obowiązek zwrotu kosztów sądowych zasądzonych wyrokiem.

Uwzględnienie zarzutu przedawnienia zwolniłoby powoda od partycypowania w kosztach procesu wszczętego z jego własnej inicjatywy, co było by sprzeczne z wolą Sądu Okręgowego. Zostałby wówczas zrealizowany cel ewidentnie sprzeczny z zasadą sprawiedliwości społecznej. Nie może być bowiem tak, iż strony podejmują akcje procesowe generując przy tym konieczność podejmowania przez drugą stronę profesjonalnej obrony przed podnoszonymi zarzutami, i nie ponoszą przy tym konsekwencji finansowych swoich działań. Dodatkowo, zostałyby naruszona zasada praworządności. Statuuje ona obowiązek działania zgodnie z prawem przez wszystkich uczestników życia społecznego. Skoro istnieje prawomocny wyrok nakazujący jednej ze stron określone zachowanie, to mimo wszystko powinien on zostać wykonany.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy nie uwzględnił zarzutu przedawnienia, a tym samym przyjął, iż uznanie powództwa było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

W konsekwencji powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności podlegało oddaleniu.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., który statuuje zasadę odpowiedzialności za wynik procesu.

Powyższy wyrok zaskarżył powód.

Skarżący zarzucił wyrokowi:

I. naruszenie prawa materialnego, a to:

1) art. 125 § 1 k.c. w związku z art. 5 k.c. poprzez jego bezzasadne niezastosowanie i nieuwzględnienie podniesionego przez powoda zarzutu przedawnienia wskutek błędnego przyjęcia przez Sąd I instancji jako sprzecznych z zasadami współżycia społecznego w sytuacji, gdy wykonanie zasądzonego prawomocnym orzeczeniem Sądu roszczenia pozwanej względem powoda o zwrot kosztów procesu w wysokości 2.415 złotych uległo przedawnieniu, zaś z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby zaszły szczególne okoliczności uzasadniające przyjęcie podniesienia zarzutu przedawnienia za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego;

II. naruszenie przepisów postępowania, które to naruszenie miało wpływ na treść wydanego w sprawie orzeczenia, a to przepisów:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji granic swobodnej oceny dowodów oraz dokonanie błędnych ustaleń faktycznych niezgodnych z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez:

- błędne przyjęcie, że pozwana nie chciała pogarszać trudnej sytuacji majątkowej powoda, licząc, że z biegiem lat uda mu się zgromadzić kwotę potrzebną do pokrycia zasądzonych kosztów procesu, a o dobrej woli pozwanej świadczy również cofnięcie wniosku o wszczęcie egzekucji, w sytuacji, gdy okoliczność ta nie wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego, a wręcz przeciwnie wystąpienie z wnioskiem przez pozwaną o wszczęcie egzekucji przeciwko powodowi świadczy o determinacji w dochodzeniu przedmiotowej należności, nawet pomimo upływu okresu przedawnienia, zaś cofnięcie wniosku nastąpiło już po wytoczeniu powództwa przez powoda;

- błędne przyjęcie, że powód jest w stanie ponieść koszty przedmiotowego postępowania, jak również zwrócić pozwanej koszty procesu w wysokości 2.415 złotych w sytuacji, gdy trudna sytuacja materialna i finansowa powoda nie pozwala na pokrycie kosztów przedmiotowego postępowania, jak również zwrotu kosztów postępowania w wysokości 2.415 złotych;

2) art. 213 § 2 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie przez Sąd I instancji uznania powództwa przez pozwaną z uwagi na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego w sytuacji, gdy uznanie przez pozwaną powództwa w świetle

całokształtu okoliczności sprawy nie budzi wątpliwości, zaś potwierdzeniem tej decyzji pozwanej i zgodzenia się ze stanowiskiem powoda jest cofnięcie przez pozwaną wniosku egzekucyjnego w sprawie KM 443/17;

3) art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego bezzasadne niezastosowanie i przyjęcie, iż nie zachodzą podstawy do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w sytuacji, gdy już po powstaniu tytułu egzekucyjnego a przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego doszło do przedawnienia objętego tym tytułem egzekucyjnym roszczenia;

4) art. 102 k.p.c. poprzez jego bezzasadne niezastosowanie i obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu wynagrodzenia adwokackiego na rzecz pozwanej oraz nieuiszczonej opłaty od pozwu w sytuacji, gdy powód ze względu na trudną sytuację ekonomiczną nie jest w stanie ponieść tych kosztów.

Przy tak sformułowanych zarzutach skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi z dnia 10 lipca 2006 roku o sygnaturze II C 216/05 oraz postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 10 stycznia 2007 roku, sygn. akt III Cz 1451/06 zaopatrzonych w klauzule wykonalności w dniu 13 kwietnia 2017 roku wraz z obciążeniem pozwanej kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest o tyle zasadna, że skutkuje koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku aczkolwiek z zupełnie innych przyczyn niż wskazane w zarzutach apelacji.

Zarówno bowiem powód, jak i Sąd Rejonowy nie przywiązał należytego znaczenia do faktu, że postanowieniem z dnia 10 stycznia 2007 roku wydanym w sprawie III Cz 1415/06 Sądu Okręgowego w Łodzi zasądzono od powoda na rzecz H. M. i N. M. solidarnie kwotę 2.415 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

W tytule wykonawczym, który zwalcza powód w niniejszym postępowaniu, zachodzi więc wielość wierzycieli.

Skoro zaś tak, to powództwo przewidziane w art. 840 § 1 k.p.c. powinno być wytoczone przy wielości wierzycieli, którym wspólnie przysługują uprawnienia wynikające z tytułu wykonawczego, łącznie przeciwko wszystkim tym wierzycielom. Zachodzi wtedy wypadek współuczestnictwa koniecznego po stronie pozwanej.

Przede wszystkim więc Sąd Okręgowy wziął z urzędu pod rozwagę naruszenie przez Sąd Rejonowy przepisu art. 195 k.p.c.. Do osiągnięcia przez powoda zamierzonego przez niego celu, tj. pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, musiałby on uzyskać wyrok skuteczny przeciwko wszystkim wierzycielom solidarnym, a nie tylko przeciwko pozwanej.

Jeżeli w sprawie nie występuje w charakterze strony pozwanej drugi z wierzycieli, to sąd ma obowiązek wezwać go do udziału w sprawie w charakterze pozwanego stosując art. 195 § 1 i 2 k.p.c.. Naruszenie tego przepisu powinno zostać wzięte pod uwagę przez sąd drugiej instancji z urzędu. Z uwagi na zakaz przekształceń podmiotowych w postępowaniu apelacyjnym (art. 391 § 1 zd. 2 k.p.c.) usunięcie tego uchybienia przez sąd drugiej instancji jest niedopuszczalne, co uzasadnia uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2010 r., I CSK 67/10, z dnia 21 marca 2013 r., II CSK 406/12, z dnia 23 lutego 2017 r. I CSK 223/16, z dnia 26 października 2017 r., II CSK 790/16, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2015 r., II CZ 103/14, z dnia 26 marca 2015 r., V CZ 1/15, z dnia 24 lutego 2017 r., IV CZ 117/16). Skoro bowiem pominięcie przez sąd merytorycznych zarzutów strony uzasadnia stwierdzenie nierozpoznania istoty sprawy w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, to tym bardziej przesłanka ta spełniona jest wówczas, gdy sąd nie uwzględnił regulacji, które jest obowiązany wziąć pod uwagę z urzędu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2015 r., II CZ 103/14, nie publ.).

Tym samym zbędne jest na obecnym etapie postępowania odnoszenie się do zarzutów apelacji.

Z tych względów, na podstawie art. 386 § 4 w związku z art. 108 ust. 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Rejonowy działając w oparciu o przepis art. 195 k.p.c. doprowadzi do tego by w charakterze pozwanych występowali wszyscy współuczestnicy konieczni, a następnie dokona oceny zasadności roszczenia powoda.